

A zsüri értékelése

A pályaművek értékelésére egybehívott zsüri — mert kétharmad részben a laphoz csak olvasóként, nem munkatársként kötődik — a „Szegedi Egyetem” szándékát is talán félreértés nélkül dicsérheti: a pályázat kiírásával, az újabb novellatermesztés felmérésének igényével nem hagyományú, mindenkor igen tanulságos törekvésekhez kapcsolódott. A szándék azonban valójában csak az eredmény tükrében mérhető, s így válik a lap kezdeményezése igazán dicséretessé: a felhívásra 14 szerzőtől 23 pályamű érkezett. A kedvező fogadtatás bizonyíték az ilyen jellegű irodalmi pályázat időszerűségét is jelzi. E legalábbis mennyiségében reményteljes visszajelzés egyúttal a szegedi diák-írók örömtelien széles táborát is fölmutatja: a szerzőknek fele bölcsész, ám három főiskolás, két jogász, egy matematikus és egy biológus is elküldte írásait.

A zsüri számára igazán megtisztelő feladatot jelentett, hogy egyfajta, néhol csak kevésbé egységesíthető értékrendszer alapján sorrendiséget javasolhatott. Mivel egy mű olvasója kétségkívül az irodalmi folyamat főszereplője, hiszen maga az irodalmi mű sem a szöveg, hanem a szöveg és a befogadó együttműködése, e sorrend valóban javaslat egy közönség elfogadott, de meglehetősen nyíltan hitt értékrend alapján. A zsüritagok egymástól függetlenül kialakított sorrendjüket nemritkán vita, sőt egy esetben éppen szavazás is követte. A munkák értékelésénél nem vettük figyelembe a néhol feltehető cikluskerent szándékot, így a saját címmel ellátott műveket önálló darabként kezeltük.

A rangsorolás érdekében figyelmesebbé tett interpretáció azzal a kétséggel jár, hogy követhetjük a szerzők kapcsolatteremtésben, értékvalasztásban valószínűleg legdinamikusabb tájékozódási kísérleteit, a „társadalmi interakcióról” igazán önállóan csak a középkorban kor után megfogalmazható véleményeket. Figyelhetjük ezek irodalmi igényű kifejezését, kirajzolódni látszottak számunkra az irodalmi minták és eszmények, a hagyományos, vagy éppen tudatosan újító szándékú kifejezőmódok. Az írók közül a kétségtelenül különböző irodalmi eszmények mellett meglepően homogen társadalmi- és emberkép bontakozik ki. A legfőbb kérdése, egészen bizonyosan, az identitás kérdése, a tágabb s szűkebb környezethez, illetve az önmaguk eddig elfogadott értékeihez való viszony. Az ilyen kérdéskörrel foglalkozó szimpátiás, az embernek kívánatos többször is tisztázni a társadalomhoz, azaz annak különböző csoportjaihoz való viszonyát. Az irodalmi megfogalmazás azonban — úgy véltük — nem minden esetben sikerült. Pontos tanulságként kell itt újra leszögeznünk, amit Engels is tanácsolt a „City Girl” szerzőjének: „minél inkább rejtve maradnak a szerző véleményei, annál jobb a műnek”. Tartózkodjunk az író attól, hogy a csak jelszavakként megfogalmazható nagy gondolatok szócsovévé váljon, engedje a szót az ábrázolt személyeknek, akik között csak a leginkább kerülendő beszélhetnek könyvből. A zsüri szerint a jellemek ábrázolása a legfontosabb. Leibniz bár ugyan maga mondja, hogy alig 15 évesen azon töprengt, vajon megmaradjon-e a szubsztanciális formák mellett; nem vonjuk kétségbe, hogy felvetődhetnek fiatal alapgondolatok, ám a novella nehezen tűri ezek más műfajba illő direkt megfogalmazásait. Eppen ezért nem tartjuk pl. relevánsnak egy több szempontból kitűnő írás indítását, amikor is a főhős — autovezetés közben — azt a támpontot akarja legott világosan látni, „amely egyáltalán magyarázná eddigi létének értelmét, célját”. Vagy mikor a szerző egészen közvetlenül igyekszik segíteni az interpretációt: „Nem az ő hibájuk”, ti. a novellában ábrázoltaké, „hogy nem forgathatják meg a világot, hisz a „Fényes szelek” kora elmúlt. Az a nemzedék kihullott az idő rostáján, konzolidált, kispolgári életformára rendezkedett be, a feladat félbemaradt... De az eszmék túlélték a kort.” Ez eszmefuttatás — tapasztalataink szerint — nem igaz, s nem is igazságos, ám kitűnően alkalmas arra, hogy a zsüri újra jelezhesse figyelmességét: saját viszonyainkat csak úgy lehet kívánatosan tisztázni, ha igen jól ismerjük a viszonyítás minden összetevőjét. Erre az olvasgatást ajánljuk, s a beszélgetést sőt vitát idősebbel, egykorúval és fiatalabbal.

Egy biztató tehetség frásának címét kölcsönkérve, leginkább a „spleen” jellemzi az újabb novellatermesztést. További bizonyítást nélkülözve csak arra utalunk, hogy nyolc cselekménye vezet halálesethez.

A zsüri egyhangú döntése szerint a Különleges vagdalthús című írás kapta az első díjat. Örömmel, hogy az olvasó a zsüri döntését némileg ellenőrizheti: ha viszonyításra most nincs is lehetősége, a novella számára megnyilvánuló saját értékei közelíthetők a közös ítélethez, vagy éppen távolíthatók attól. Az írás középpontjának ezúttal is a viszonyítást tartjuk, s úgy tűnt, hogy a szerző igen fölkészülten, színvonalas nyelven alkalmaz egy nem hagyományos nézőpontot, de igen relevánsnak mondható írói eljárás: valóságos, ám különféle szemzőgekből (társadalmak, országok, kultúrák, generációk, életkorok, nemek stb.) egyaránt relatív, illetve nem valóságos, de kialakítható paraméterek segítségével igyekszik az individuuum világát biztonságosabbá, kiismerhetőbbé tenni. Konvenciók, vagy éppen előírások által kanonizált értékekről van itt szó, amelyeket individuálisakkal és vagy esetleg más szempontokkal szembeállít. E konfrontációban az egészen bizonyos területek egyre szűkülnek: bizonyos például az, hogy egy meghatározott úticélt követve hol kell ki-, be- és átszállni a Metrón (a nagy- és kisbetűk használatát nem tartjuk véletlennek), bizonyos lehetne a tárgyi világ, de mert ez sem független az embertől, bizonytalanná válik, s egymáshoz már nem kapcsolódó részeiben, izolált egységeiben mérhető csak. Igen lényegesnek tartjuk ebben az összefüggésben, hogy a települések is csak más településekhez viszonyítva határozható meg, s tulajdonképpen leglényesebb az, hogy a novellát igen jól strukturáló „utazás” motívum végső jelentkezésekor a „hanem” is elmarad, s a viszonyt kifejező mellékmondatból grammatikailag korrekt, viszonyítást nélkülöző, önálló mondat lesz.

Második díjat kapott a Filmnovella. Igen erőteljesen, a műfaj adta lehetőséget is jól kihasználva szuggesztíven, de ugyanakkor nagy nyelvi erudícióval sugallja bármiféle hit s az ember viszonyának újragondolását, egy tipikusan 20. századnak mondott életérzést. Olvasatunk szerint egy egzisztenciál-filozófia helyettesítésének igényéről van szó, ismét csak arról, hogy biztosnak hitt, védhető közös támpontjaink legyenek.

A zsüri véleménye értékelés, nem egyetértés. Feltétlenül reméljük, hogy a nem díjazott művek szerzői tovább írnak, mindnyájunk öröme. Többeket szeretnénk biztatni, akikről máris vita folyt a díjazásnál. Csak néhányat említve, jellegük szerint: Kár Ász, Egypercetek, Vackor, Konyhakutya, Kő, Labirintus, Egyszem prózám. Biztosak vagyunk benne, hogy rövidesen figyelemre méltó színekkel gazdagíthatnánk hazai irodalmunkat.

Nagy Imre: Különleges vagdalthús

előző: hogyan kell naplót írni? Egyetlen értelmes módszer ismeretes korunkban. Valahogy így: „júli. 10.: 2 kávé — 6 Fr, 2 sör — 8 Fr, 1 cigaretta (kb) — 3 Fr, Metró (kb) — 10 Fr, szállás (kb) — 15 Fr, kenyér (kb) — 3 Fr, bor (kb) — 6 Fr = 51 Fr = jelentéktelen vagyok.” Így tehát a most következő sorok nem tömör és kifejező naplóról, sokkal inkább hiú és üres beképzeltessé állnak össze (vissza).

utazás: valahonnan valahová utazva pálinkával közeledhetünk utításainkhoz. Az erős kilégzést követően csettintenek, de inkább

még egyszer kilégeznek. Mielőtt megszólalának elmondhatjuk, hogy apánk pálinka és bor előállítását tölti szabadidejét. A meglepetés perceit kihasználva, az egzotikus ország fiaiként megengedhetjük magunknak, hogy konzervhúst és kenyeret fogyaszszunk a fülkében. Az angol hölgy félhangosan megjegyzéseket tesz az angol úrnak, de mi ne foglalozzunk a hangszélyos „dirty” értelmezésével, hanem a késsel vakarjuk le a Különleges Vagdalthús alumíniumhengerének belső falára tapadt különleges vagdalthúst, mert éhesek vagyunk és messze még a cél.

mert éhesek vagyunk és messze még a cél.

st-laurent-du-var (nice mellett); valóban, mintha készülné valami. Igaza van Camus-nek. A Nap szeletekre vágja a tarkodát, ahogy a víz zérvagdalta a követeket itt a parton. Percenként ereszkednek a sokturbínás repülőgépek, motorcsónakok spriccelnek vízisielőkkel, autók surrognak az úton, a vonatok lemezenként bontják a sineket. Minden mozog a rohadt salátásterű szag mentén. Motoros repülők RESTAURANTokat hirdetnek lobogó lepedőkön. A cigaretta CHOICE QUALITY, a bor MERIDIONAL, I am an UHB-RELLA, 5Fr 90c. A parton gömbölyű kövek, a lefekvéshez gödröt kell ásni a fenéknek, fejnék, illetve, a nemiszerveknek könyöknek. A kóporban finoman pezseg az izzadság. A víz lágy és sós, kilöki a testeket. A tengeri sün tüskéje néha bentmarad a puha talajban. Egy nőbarna mellén vízecseppek görgönek.

Egy latin-amerikai házaspár a strandon szarolja mexikói pincsijét. A szar vékony és több részből áll, különböző színekben. Egy fiú gumicsővel vizet fúj a fülebe. Aztán a testvére fülebe. Az orrom legett. Valami készül. nice (st-laurent-du-var mellett); juji, de szép!

utazás: valahonnan valahová apánk tölti. A hölgy tesz, de „dirty”, hanem késsel vakarjuk le a Különleges Vagdalthús alumínium hengerének belső falára tapadt különleges vagdalthúst, mert éhesek vagyunk és messze még a cél.

castell de felis, ill. casteldefells (barcelona mellett): egy bizonyos argentinai Magdaléna kijelentette, hogy nem szent, viszont házat bérelt Barcelonában, 5 hónapos üdülése egyik állomásán, de a vonaton képtelen volt aludni egy ideig éjszaka, mármint addig, míg meg nem bizonyosodott, hogy nem vagyunk az a fajta.

Egyébként ki hinné, hogy a pónilovak erősek? Az egyik volt szíves hosszú, poros kilométereken át fuvarozni a gazdával, a gazda gyerekeivel egyetemben. Meg sem izzadt. Vagy a pónilovakon nem feltűnő az izzadság? Mindenesetre jól esett kezét fogni a feketére pörkölődött, vékony és szőrös gazdával, azzal a kiszáradt, érdes tenyérrel, ami néha biztatólag rápaskolt a póni farára.

Egyébként ki hinné, hogy megállók a tengerparton és a hullámok egyre jobbjabbá visznek a nedves homokot kimosva. A legkedvesebb házigazda. Nem lehet jógit, vagy aszkétát játszani. Meg kell tudnom, mi van ott bent, a legkékebb vízben. Így rövidnadrágosan elindulok a szandál hamarosan elbúcsúzik tőlem, szétolva a cigarettapapír, ezernyi dohány-ikrát lebetegtetve, s elhagynak a nadrágok, ingek, adatok és összefüggések mind, s elhagynom a bedöglött gyufákat és érzéseket mind, s elhagynom azt a parton rövidnadrágosan cigarettázó és hunyorgó magyar állampolgárságú fiatal férfit, hogy súlytalanul és szabadon merüljen a legkékebb vízbe. Persze vigyáznom kell, nehogy kutyaszarba lépjek itt, a parton. Egyébként ki hinné, hogy a kutyaszart megemésztő a homok, a műanyagdobozokat viszont nem, pedig ebből van több. Egyébként ki hinné, hogy akkor érezük leginkább a víz mozgását, ha egy pontot figyelünk. Természetesen pusztán kedvtelésből is nézhetjük a sötét anyag hátrahagyott tájékozódási pontbá képezett női fenekét. Egyébként ki hinné, hogy angol lányok nevetnek a fülemben, jóllehet soha nem hallottak a Led Zeppelinről, habár jeles tapasztalás után.

utazás: valahonnan valahová. Az erős kilégzést apánk tölti. Magunknak a hölgy tesz, de mi ne a „dirty”, hanem a késsel vakarjuk le a Különleges Vagdalthús alumíniumhengerének belső falára tapadt különleges vagdalthúst

(Folytatás a 6. oldalon.)

amszterdam: na és akkor ott voltam a téren, na és akkor két fehér összevert egy arabot, aki össze akart verni két fehéret, na és akkor valami zöld takonyfével kínáltak, hogy vegyem meg, na és akkor gitározta, na és akkor hegedültek, na és akkor a pu. előtt megpuccolt a néger, de a rendőr is jól teker, na és akkor mindenhol feliratok, falon, járdán, úvegen, háton, mellen és popón meg egyebütt, na és akkor még mindig a feliratok, na és akkor a jó öreg Rembrandt, na és akkor lapjával teker az utcán, na és akkor a sárga-lila hajasbaba piros harisnyában eltérek mellettem szoknya nélkül, na és akkor international negerek + bög + szaxi, na és akkor a meleg vízért fizetni kéne a campingben, na és akkor jó a hideg is, na és akkor megszokad a szívem a lemezboltokban, na és akkor M. Davis, O. Coleman, J. Coltrane, A. Ship sőt R. Galagher, J. Nayall, F. Zappa, na és akkor csikorgó kerekkel fordult a hidról a bár elé a fehér, nyitott Jaguár, na és akkor csikorgó kerekkel állt meg a bár előtt a fehér, nyitott Jaguár, na és akkor kiszállt a lila selyeminges, párdumintás selyemnadrágos, fekete napzeműveges kreol bőrös bombanő a fehér, nyitott Jaguárból, na és akkor a lila selyeminges, párdumintás selyemnadrágos, fekete napzeműveges kreol bőrös után ugrott a nagy, feketeszőrű is a fehér, nyitottból, na és akkor leszállt az éj.

utazás: valahonnan valahová pálinkával közeledhetünk. Az erős kilégzést követően kilégeznek. Apánk tölti a szabadidejét. Megengedhetjük magunknak a fülkében. A hölgy félhangosan tesz, de mi ne a hangszélyos „dirty” értelmezésével, hanem késsel vakarjuk le a Különleges Vagdalthús alumíniumhengerének belső falára tapadt különleges vagdalthúst, mert éhesek vagyunk és messze még a cél.

tóteremig, ahol Monet-től Légerig elkerülve Picassóhoz, Dufyhez, Matisse-hoz, Max Ernst-hez jutunk, Dalit megmosolyogjuk aktivité paranoiaquecritique-jével együtt, Dorothea Tanning hotel-szobáját torron-üdvözöljük. (mogorószin... szákvászón-kezek, combok, fenékek, keblek bugygyannak ki a valódi fotelekből, valódi falakból és valódi kandallókból, (aztán elmerülünk a neovantgarde préselt autók, neonbél-konpozíciók, harangot kongató fejek, hiperrealista törrött ablaküvegek, kulcslyukak és coca-colák, valamint a műanyag indiántól a hegedűdarabkákon át az elektromos szöszmösökig számos valóság-szegmentumot tartalmazó, vontatható bazárak között). A földszintre leszedülve szétcincált Eiffel-tornyot reklámozó képeslapot és más szürrealis megnyilvánulásokat vásárolunk olcsón.

A Centre előtti téren ismét elmerülés következik, de most már portrefestők, tűznyelők, pantomimek, perui énekesek, madárfütyülő-árusok, lejmolók és más utazózó majmok közé (egy fiatal ember gyanútlan járőkelők — főként turisták — mögé kerül, felveszi tartásukat, egészen közel simul, míg csak a szemlézők rohögése nem figyelmezteti az ál-dozaatot. Aztán elmehetünk ugye a Piggalle-ra, rángathatunk a sex-mozikba, elrángathatjuk magunkat, mert nincs pénzünk, megfigyelhetünk egy civakodással súlyosbírt rikácsolást néhány duzzadó tagú és gyermekméretben öltözködő hölgy körében, majd hazafelé a Bois de Boulogne sötét fái alatt 1 duzzadó keblű, csipőjű, combú, kezű, nyakú és gyermekméretben öltözködő hölgy azt mondhatja nekünk duzzadó nyelvét kibítve és rángatva: — Hrrmmhny... hm? ... és ha még mindig nincs pénzünk, úgy továbbhaladhatunk a Bois de Boulogne sötét fái alatt és nyugovóra térhetünk a camping negerek által tisztított területen, 1 liter olcsó vörösbor elfogyasztása után.

utazás: valahonnan valahová. Az erős kilégzést apánk tölti. Magunknak a hölgy tesz, de mi ne a „dirty”, hanem a késsel vakarjuk le a Különleges Vagdalthús alumíniumhengerének belső falára tapadt különleges vagdalthúst